

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

(א) [מיתרון דף כפ:]
 (ב) [מסמך דף כח: טו:]
 (ג) [מסמך דף כח: טז:]
 (ד) [מסמך דף כח: טז:]
 (ה) [מסמך דף כח: טז:]
 (ו) [מסמך דף כח: טז:]
 (ז) [מסמך דף כח: טז:]
 (ח) [מסמך דף כח: טז:]
 (ט) [מסמך דף כח: טז:]
 (י) [מסמך דף כח: טז:]
 (יא) [מסמך דף כח: טז:]
 (יב) [מסמך דף כח: טז:]
 (יג) [מסמך דף כח: טז:]
 (יד) [מסמך דף כח: טז:]
 (טו) [מסמך דף כח: טז:]
 (טז) [מסמך דף כח: טז:]
 (יז) [מסמך דף כח: טז:]
 (יח) [מסמך דף כח: טז:]
 (יט) [מסמך דף כח: טז:]
 (כ) [מסמך דף כח: טז:]
 (כא) [מסמך דף כח: טז:]
 (כב) [מסמך דף כח: טז:]
 (כג) [מסמך דף כח: טז:]
 (כד) [מסמך דף כח: טז:]
 (כה) [מסמך דף כח: טז:]
 (כו) [מסמך דף כח: טז:]
 (כז) [מסמך דף כח: טז:]
 (כח) [מסמך דף כח: טז:]
 (כט) [מסמך דף כח: טז:]
 (ל) [מסמך דף כח: טז:]

ה"ג קיימת בנו רבינו ומשלוה מנות דהא מרי מנות אילכ: הדר ש"ה ליה איהו לא גרסוקין ליה הכ"ל: **בספא דקשבא**. שק מלכא ממרים: **דאבשונא**. שמייעשו חמטס בתגור צעדון כרנלו וקמחא שלטן דמאוק לעולס: **אי"א אביי**. לרנה: **אי"א אביי**. עכשיו יאמר מרי עליון: **אי הקלאה מלכא** י"היו דיקולא מצואריה **לא נחית**. הקל שסיה רגיל להולין בעדונו צן כפר ומלכיל לצהמנו לא יורד עתה מרלאש קן אלמא נעשית מלך ורלש צפונמצינתא וליקין שולח לו אלמ דברים המרעין לכל: **חז"יא**. מתיקא: **כי נפקי מבי מר**. כשילמחי מניח אדוני רצה לילך לבית (א) אלמ מרי צר מר היימי שצט: **צעי**. עפרות לא מני מלכ: **דאיכסייא צעא בתרא**. היימי חפץ לבוס הקערה אחריו. כל אכילה שלח כדרכה נקרא חסס: רווחא **צביטא שכיח**. ריח מניו לצר המתקן בחפץ המעיים: **בוחצי** שדרתייהו. זה אוכל עם זה צפורים של שנה זו וצפורים קועד מצרו עמו: **צאבסומי**. להשמך ציין: **ואיבסום**. נשמכרו: **נגה ו"א** אתו רבנן. אומר היוס ולא צלו התמלידים לבית המדרש: **בתני"ג** אין בין יום טוב **ישבת**. להיות מותר להמלה ציוס טוב מה שאסור בשבת אל לענין עושין יש הרבה שזה נסקלה וצכרת וזה צללו גרילא: **גב'ו** זה וזה שיוין. אסורין ציוס טוב כשצט: **שאפשר**. כגון ציוס שפגום מערב יוס טוב: **שאי אפשר**. כגון ספין שפגמה ציוס טוב: **בתני"ג בידי אדם**. יש זה ממת צ"ד: **גב'ו אף יום הכפורים** מתחייב בנפשו. לסיפור כרת כמיסת ציט דין דמי: **ופפורים מלש"ש**. אם הולין גדיש של חטרו ציוס הכפורים שלקין להמלה אלל חיוב מיתה שנאמר ולא יהיה אסון עגש יעגש (שמות פא) הו אלל יהיה אסון לא יעגש: **כל חייבי כריתות** ש"קו. ושלקו צהן עדים על לאו שעמו כרת עליו צצית דין: **נפפורי מידי כריתות**. שוב אין ציין של מעלה נפרעין: **תנינא**. דמלוקין: **ואם איתא**. דנפטרו: **אידי ואידי בידי אדם**. הוא. אף ציוס הכפורים יש מלקות על לאו שצצית דין פוטרין אדמו מנרת: **אמר רב נחמן**. לעולס אינן מלוקין עליו מצדו והא דקמתי לאין זדונו צדי אלס: **הא מני ר' יצחק היא**. דלמנן נמסכת מכות לאין מלקין צלחו היתין לאהרת כרת אפילו צלחו על למלקות וליף טעמיה מהאי קרא: **כל חייבי כריתות**. של עריות היו צכללו ונכרתו הנפשות העושות וגו' שכמוז צפצפת עריות (ויקרא יט): **למה יצאת כרת באחוזתו** דכתיב נקדושים תהיו (ויקרא כ) ואש כי יקם את אחוזתו וגו': **לדונה כבדת ו"א במלקות**. אלס המרו צהן. ואף על גז דנה נמי נשנית צלומה פרשה לצר שנתחדש צה נשנית להערה: **אפי"ו תימא רבין היא**. דלמתי מלקות אלל כרת ושלפלו הכ"ל: **ליכא למילף** מינה שולוקין על רב ומינה אלס המרו צ ולקה מיפטר: **מתני**

ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. [פרושלמן] ארורה זש כרובה ארורים כל הרשעים צרכים כל יהודים: **אין בין יו"ט** ישבת. לרין לומר דה"פ אין צוס מלכא אסורה לשבת אלמ שבתא אסורה לים טוב אלמ אולכ נפש צנלד אלל שר חלוקים יש ציניהן שזה נסקילה וזה צללו: **כאן במכשירין** שא אפשר לעשות מערב יו"ט. משמע מלכא (ד) פליגי אלמ צמכשירין מכלל דגוף המלכא שרי לעשות ציוס טוב אע"ג דלפטר לעשות מערב יו"ט ומדרי יסוד ששעמ לרצין דהא לא פליגי עליה אלמ צמכשירין ו"א"י קסיה דלמיר צפרק המניע שצט דף טז. וס) החולצ והמגן והמתקן והרודה מלות דצ"ט צצנת מיצ חטולת היד צי"ט לוקה אלס הרצעים אע"ג דהיו אוכל נפש ואפי"ו לרצין דלמיר הכס אלס זה ואלס זה אין צ אלמ משוס שצת מ"מ מודו היכ"ל דלכ"ל אצ מלכא דלוקה ויש לומר דודאי אוכל נפש המתקלקל אל עשוה מלמול מותר לעשות צי"ט אלל אוכל נפש דעדף טפי כשהוא עשוי מלמול כגון הכוס המניע אסור לעשות צי"ט אלל דהנניע אסור לעשות צי"ט אלל מלמול צהא ודאי יש חלק [צין] היכ"ל דלפטר ללל אפטר:

העושות וקסה דלס ק הו ליה למימר אחרתו צכלל הימה לצלל ונמנר צכלל ונכרתו הנפשות ולא היה לו לכמוז כרת צה יש לומר דה"פ חייב כריתות צכלל היו פ"י צכלל המלקיות צכלל אסת ואלת יש לאו ולמה יאלת כרת צלחוטו צכלל לאו שכלל הכרת אלל ציעטריש שחי הימה צכלל ונכרתו אלל ודאי יתנה לדונה כרת (ה) ומינה עמנר ללל האחרים קיין דצר שיהו צכלל:

הנהגות הב"ח

(א) כמי ומשלות מות אלס לרעהו רבה שרר כל"ל ומינת אלמ וממנת לאצוים נמקן: (ב) שם מ"ט אלל חמו רבנן אילל למלח: (ג) רשי"ד ד"ה כי נפקי ו"י לבית מרי **ישבת**. ליהוה מותר להמלה ציוס טוב מה שאסור בשבת אל לענין עושין יש הרבה שזה נסקלה וצכרת וזה צללו גרילא: **גב'ו** זה וזה שיוין. אסורין ציוס טוב כשצט: **שאפשר**. כגון ציוס שפגום מערב יוס טוב: **שאי אפשר**. כגון ספין שפגמה ציוס טוב: **בתני"ג בידי אדם**. יש זה ממת צ"ד: **גב'ו אף יום הכפורים** מתחייב בנפשו. לסיפור כרת כמיסת ציט דין דמי: **ופפורים מלש"ש**. אם הולין גדיש של חטרו ציוס הכפורים שלקין להמלה אלל חיוב מיתה שנאמר ולא יהיה אסון עגש יעגש (שמות פא) הו אלל יהיה אסון לא יעגש: **כל חייבי כריתות** ש"קו. ושלקו צהן עדים על לאו שעמו כרת עליו צצית דין: **נפפורי מידי כריתות**. שוב אין ציין של מעלה נפרעין: **תנינא**. דמלוקין: **ואם איתא**. דנפטרו: **אידי ואידי בידי אדם**. הוא. אף ציוס הכפורים יש מלקות על לאו שצצית דין פוטרין אדמו מנרת: **אמר רב נחמן**. לעולס אינן מלוקין עליו מצדו והא דקמתי לאין זדונו צדי אלס: **הא מני ר' יצחק היא**. דלמנן נמסכת מכות לאין מלקין צלחו היתין לאהרת כרת אפילו צלחו על למלקות וליף טעמיה מהאי קרא: **כל חייבי כריתות**. של עריות היו צכללו ונכרתו הנפשות העושות וגו' שכמוז צפצפת עריות (ויקרא יט): **למה יצאת כרת באחוזתו** דכתיב נקדושים תהיו (ויקרא כ) ואש כי יקם את אחוזתו וגו': **לדונה כבדת ו"א במלקות**. אלס המרו צהן. ואף על גז דנה נמי נשנית צלומה פרשה לצר שנתחדש צה נשנית להערה: **אפי"ו תימא רבין היא**. דלמתי מלקות אלל כרת ושלפלו הכ"ל: **ליכא למילף** מינה שולוקין על רב ומינה אלס המרו צ ולקה מיפטר: **מתני**

הנהגות הנ"א

(א) נ"פ ומתנות **לאצוים**. (ב) ח"מ (כ"ט מנ"ט ל"ג ל"ה):

תורה אור השלם

(א) נ"פ ימים אשר נחו בהם התקדש מצויביהם ויהיה אשר יקדש להם כענין לשמחה וצאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משקחה ומשולוח מנות איש לערנה ומקדוהו **לְאֲבוֹתָיו**: (אסתר ח: טו) (ב) וצ"ח הקאשון מקרא קר"ש וצ"ח השבעי מקרא קר"ש יהיה ק"ב כל מלאכה לא יעשה בהם ואין אשר יאכל לכל נפש הוא קָדְוָו יעשה קָבִים: (ישעיה כ: טו) ארבעים יצו לא יסוף צן יסוף להבתו על אלה שבה רבה יקלה אחד לעיניו: (ירמיה כח: ג)

ליקוטי רש"י

(דגס בסוף המסכת)

הנהגות וצינונים

(א) ע"י הוספת ע"י ד' ואלו ד"ה חב פורטוס סל מלא המרים (גליקין): (ב) כתי"ב ובע"י נוסף ביצי רחמי עליה ואחיה לשה אחרת אלל וכו': (ג) בשאלות לפרט [ד] דאמימור (גליקין): (ה) בשאלות איתא **לא**

הנהגות הנ"ב

(א) כמי ומשלות מות אלס לרעהו רבה שרר כל"ל ומינת אלמ וממנת לאצוים נמקן: (ב) שם מ"ט אלל חמו רבנן אילל למלח: (ג) רשי"ד ד"ה כי נפקי ו"י לבית מרי **ישבת**. ליהוה מותר להמלה ציוס טוב מה שאסור בשבת אל לענין עושין יש הרבה שזה נסקלה וצכרת וזה צללו גרילא: **גב'ו** זה וזה שיוין. אסורין ציוס טוב כשצט: **שאפשר**. כגון ציוס שפגום מערב יוס טוב: **שאי אפשר**. כגון ספין שפגמה ציוס טוב: **בתני"ג בידי אדם**. יש זה ממת צ"ד: **גב'ו אף יום הכפורים** מתחייב בנפשו. לסיפור כרת כמיסת ציט דין דמי: **ופפורים מלש"ש**. אם הולין גדיש של חטרו ציוס הכפורים שלקין להמלה אלל חיוב מיתה שנאמר ולא יהיה אסון עגש יעגש (שמות פא) הו אלל יהיה אסון לא יעגש: **כל חייבי כריתות** ש"קו. ושלקו צהן עדים על לאו שעמו כרת עליו צצית דין: **נפפורי מידי כריתות**. שוב אין ציין של מעלה נפרעין: **תנינא**. דמלוקין: **ואם איתא**. דנפטרו: **אידי ואידי בידי אדם**. הוא. אף ציוס הכפורים יש מלקות על לאו שצצית דין פוטרין אדמו מנרת: **אמר רב נחמן**. לעולס אינן מלוקין עליו מצדו והא דקמתי לאין זדונו צדי אלס: **הא מני ר' יצחק היא**. דלמנן נמסכת מכות לאין מלקין צלחו היתין לאהרת כרת אפילו צלחו על למלקות וליף טעמיה מהאי קרא: **כל חייבי כריתות**. של עריות היו צכללו ונכרתו הנפשות העושות וגו' שכמוז צפצפת עריות (ויקרא יט): **למה יצאת כרת באחוזתו** דכתיב נקדושים תהיו (ויקרא כ) ואש כי יקם את אחוזתו וגו': **לדונה כבדת ו"א במלקות**. אלס המרו צהן. ואף על גז דנה נמי נשנית צלומה פרשה לצר שנתחדש צה נשנית להערה: **אפי"ו תימא רבין היא**. דלמתי מלקות אלל כרת ושלפלו הכ"ל: **ליכא למילף** מינה שולוקין על רב ומינה אלס המרו צ ולקה מיפטר: **מתני**

ליקוטי רש"י

(דגס בסוף המסכת)

הנהגות וצינונים

(א) ע"י הוספת ע"י ד' ואלו ד"ה חב פורטוס סל מלא המרים (גליקין): (ב) כתי"ב ובע"י נוסף ביצי רחמי עליה ואחיה לשה אחרת אלל וכו': (ג) בשאלות לפרט [ד] דאמימור (גליקין): (ה) בשאלות איתא **לא**

הנהגות הנ"ג

(א) כמי ומשלות מות אלס לרעהו רבה שרר כל"ל ומינת אלמ וממנת לאצוים נמקן: (ב) שם מ"ט אלל חמו רבנן אילל למלח: (ג) רשי"ד ד"ה כי נפקי ו"י לבית מרי **ישבת**. ליהוה מותר להמלה ציוס טוב מה שאסור בשבת אל לענין עושין יש הרבה שזה נסקלה וצכרת וזה צללו גרילא: **גב'ו** זה וזה שיוין. אסורין ציוס טוב כשצט: **שאפשר**. כגון ציוס שפגום מערב יוס טוב: **שאי אפשר**. כגון ספין שפגמה ציוס טוב: **בתני"ג בידי אדם**. יש זה ממת צ"ד: **גב'ו אף יום הכפורים** מתחייב בנפשו. לסיפור כרת כמיסת ציט דין דמי: **ופפורים מלש"ש**. אם הולין גדיש של חטרו ציוס הכפורים שלקין להמלה אלל חיוב מיתה שנאמר ולא יהיה אסון עגש יעגש (שמות פא) הו אלל יהיה אסון לא יעגש: **כל חייבי כריתות** ש"קו. ושלקו צהן עדים על לאו שעמו כרת עליו צצית דין: **נפפורי מידי כריתות**. שוב אין ציין של מעלה נפרעין: **תנינא**. דמלוקין: **ואם איתא**. דנפטרו: **אידי ואידי בידי אדם**. הוא. אף ציוס הכפורים יש מלקות על לאו שצצית דין פוטרין אדמו מנרת: **אמר רב נחמן**. לעולס אינן מלוקין עליו מצדו והא דקמתי לאין זדונו צדי אלס: **הא מני ר' יצחק היא**. דלמנן נמסכת מכות לאין מלקין צלחו היתין לאהרת כרת אפילו צלחו על למלקות וליף טעמיה מהאי קרא: **כל חייבי כריתות**. של עריות היו צכללו ונכרתו הנפשות העושות וגו' שכמוז צפצפת עריות (ויקרא יט): **למה יצאת כרת באחוזתו** דכתיב נקדושים תהיו (ויקרא כ) ואש כי יקם את אחוזתו וגו': **לדונה כבדת ו"א במלקות**. אלס המרו צהן. ואף על גז דנה נמי נשנית צלומה פרשה לצר שנתחדש צה נשנית להערה: **אפי"ו תימא רבין היא**. דלמתי מלקות אלל כרת ושלפלו הכ"ל: **ליכא למילף** מינה שולוקין על רב ומינה אלס המרו צ ולקה מיפטר: **מתני**

ליקוטי רש"י

(דגס בסוף המסכת)

הנהגות וצינונים

(א) ע"י הוספת ע"י ד' ואלו ד"ה חב פורטוס סל מלא המרים (גליקין): (ב) כתי"ב ובע"י נוסף ביצי רחמי עליה ואחיה לשה אחרת אלל וכו': (ג) בשאלות לפרט [ד] דאמימור (גליקין): (ה) בשאלות איתא **לא**

שמי"ג, תנא מינה וכו' (גליקין): (ס) ס"א (גליקין). כ"ה בע"י אבל בכל הדפוסים יתא: (ז) כתי"ב נוסף הוא ולא. ובביצה איתא הוא **לברו יעשה יכ"ב הוא ולא**: (ז) [צ"ל **אמר קרא**] (גליקין). וכ"ה כתי"ב: (ח) כתי"ב נוסף ולא קשיא. וכ"ה בבב"ב: (ט) [במכות איתא ר"י בר יצחק] (גליקין): (י) אבל במלכות נסחי רבין קיימת בנו רבינו ומשלוה מנות איש לערנה ומקדוהו **לְאֲבוֹתָיו**: הדר ש"ה ליה איהו לא גרסוקין ליה הכ"ל: **בספא דקשבא**. שק מלכא ממרים: **דאבשונא**. שמייעשו חמטס בתגור צעדון כרנלו וקמחא שלטן דמאוק לעולס: **אי"א אביי**. לרנה: **אי"א אביי**. עכשיו יאמר מרי עליון: **אי הקלאה מלכא** י"היו דיקולא מצואריה **לא נחית**. הקל שסיה רגיל להולין בעדונו צן כפר ומלכיל לצהמנו לא יורד עתה מרלאש קן אלמא נעשית מלך ורלש צפונמצינתא וליקין שולח לו אלמ דברים המרעין לכל: **חז"יא**. מתיקא: **כי נפקי מבי מר**. כשילמחי מניח אדוני רצה לילך לבית (א) אלמ מרי צר מר היימי שצט: **צעי**. עפרות לא מני מלכ: **דאיכסייא צעא בתרא**. היימי חפץ לבוס הקערה אחריו. כל אכילה שלח כדרכה נקרא חסס: רווחא **צביטא שכיח**. ריח מניו לצר המתקן בחפץ המעיים: **בוחצי** שדרתייהו. זה אוכל עם זה צפורים של שנה זו וצפורים קועד מצרו עמו: **צאבסומי**. להשמך ציין: **ואיבסום**. נשמכרו: **נגה ו"א** אתו רבנן. אומר היוס ולא צלו התמלידים לבית המדרש: **בתני"ג** אין בין יום טוב **ישבת**. להיות מותר להמלה ציוס טוב מה שאסור בשבת אל לענין עושין יש הרבה שזה נסקלה וצכרת וזה צללו גרילא: **גב'ו** זה וזה שיוין. אסורין ציוס טוב כשצט: **שאפשר**. כגון ציוס שפגום מערב יוס טוב: **שאי אפשר**. כגון ספין שפגמה ציוס טוב: **בתני"ג בידי אדם**. יש זה ממת צ"ד: **גב'ו אף יום הכפורים** מתחייב בנפשו. לסיפור כרת כמיסת ציט דין דמי: **ופפורים מלש"ש**. אם הולין גדיש של חטרו ציוס הכפורים שלקין להמלה אלל חיוב מיתה שנאמר ולא יהיה אסון עגש יעגש (שמות פא) הו אלל יהיה אסון לא יעגש: **כל חייבי כריתות** ש"קו. ושלקו צהן עדים על לאו שעמו כרת עליו צצית דין: **נפפורי מידי כריתות**. שוב אין ציין של מעלה נפרעין: **תנינא**. דמלוקין: **ואם איתא**. דנפטרו: **אידי ואידי בידי אדם**. הוא. אף ציוס הכפורים יש מלקות על לאו שצצית דין פוטרין אדמו מנרת: **אמר רב נחמן**. לעולס אינן מלוקין עליו מצדו והא דקמתי לאין זדונו צדי אלס: **הא מני ר' יצחק היא**. דלמנן נמסכת מכות לאין מלקין צלחו היתין לאהרת כרת אפילו צלחו על למלקות וליף טעמיה מהאי קרא: **כל חייבי כריתות**. של עריות היו צכללו ונכרתו הנפשות העושות וגו' שכמוז צפצפת עריות (ויקרא יט): **למה יצאת כרת באחוזתו** דכתיב נקדושים תהיו (ויקרא כ) ואש כי יקם את אחוזתו וגו': **לדונה כבדת ו"א במלקות**. אלס המרו צהן. ואף על גז דנה נמי נשנית צלומה פרשה לצר שנתחדש צה נשנית להערה: **אפי"ו תימא רבין היא**. דלמתי מלקות אלל כרת ושלפלו הכ"ל: **ליכא למילף** מינה שולוקין על רב ומינה אלס המרו צ ולקה מיפטר: **מתני**

הנהגות הנ"ד

(א) כמי ומשלות מות אלס לרעהו רבה שרר כל"ל ומינת אלמ וממנת לאצוים נמקן: (ב) שם מ"ט אלל חמו רבנן אילל למלח: (ג) רשי"ד ד"ה כי נפקי ו"י לבית מרי **ישבת**. ליהוה מותר להמלה ציוס טוב מה שאסור בשבת אל לענין עושין יש הרבה שזה נסקלה וצכרת וזה צללו גרילא: **גב'ו** זה וזה שיוין. אסורין ציוס טוב כשצט: **שאפשר**. כגון ציוס שפגום מערב יוס טוב: **שאי אפשר**. כגון ספין שפגמה ציוס טוב: **בתני"ג בידי אדם**. יש זה ממת צ"ד: **גב'ו אף יום הכפורים** מתחייב בנפשו. לסיפור כרת כמיסת ציט דין דמי: **ופפורים מלש"ש**. אם הולין גדיש של חטרו ציוס הכפורים שלקין להמלה אלל חיוב מיתה שנאמר ולא יהיה אסון עגש יעגש (שמות פא) הו אלל יהיה אסון לא יעגש: **כל חייבי כריתות** ש"קו. ושלקו צהן עדים על לאו שעמו כרת עליו צצית דין: **נפפורי מידי כריתות**. שוב אין ציין של מעלה נפרעין: **תנינא**. דמלוקין: **ואם איתא**. דנפטרו: **אידי ואידי בידי אדם**. הוא. אף ציוס הכפורים יש מלקות על לאו שצצית דין פוטרין אדמו מנרת: **אמר רב נחמן**. לעולס אינן מלוקין עליו מצדו והא דקמתי לאין זדונו צדי אלס: **הא מני ר' יצחק היא**. דלמנן נמסכת מכות לאין מלקין צלחו היתין לאהרת כרת אפילו צלחו על למלקות וליף טעמיה מהאי קרא: **כל חייבי כריתות**. של עריות היו צכללו ונכרתו הנפשות העושות וגו' שכמוז צפצפת עריות (ויקרא יט): **למה יצאת כרת באחוזתו** דכתיב נקדושים תהיו (ויקרא כ) ואש כי יקם את אחוזתו וגו': **לדונה כבדת ו"א במלקות**. אלס המרו צהן. ואף על גז דנה נמי נשנית צלומה פרשה לצר שנתחדש צה נשנית להערה: **אפי"ו תימא רבין היא**. דלמתי מלקות אלל כרת ושלפלו הכ"ל: **ליכא למילף** מינה שולוקין על רב ומינה אלס המרו צ ולקה מיפטר: **מתני**

קעטש א מיי פיע מהל' נלמס הלכה ופייג' מלמס ספרות הלכה ב סגמ לאון קעד רפס טושיע ייד די רלו טעיק יא טושיע חיימ די שלם טעיק :

קטש ב מיי פיו מהל' ע"ו הלכה א סגמ לאון (ת):

קטש ג מיי פיו מהל' ב סגמ לאון (ת):

קטש ד מיי פיו מהל' ג סגמ עשין לא:

קטש ה מיי פיו מהל' ד סגמ עשין לא:

קטש ו מיי פיו מהל' ה סגמ עשין לא:

קטש ז מיי פיו מהל' ו סגמ עשין לא:

קטש ח מיי פיו מהל' ז סגמ עשין לא:

קטש ט מיי פיו מהל' ח סגמ עשין לא:

קטש י מיי פיו מהל' ט סגמ עשין לא:

הנהגות וצינונים

א) (כרב אלפס רעג. פטו ע"ב) כתב בשם רב אבהו גרסתו הואיל וישנן בא"י וע"ש שהארץ בברשות (גליהן): ב) דפוסים וכת"י לא דפוסים וכת"י ג) דפוסים וכת"י ד) דפוסים וכת"י ה) דפוסים וכת"י ו) דפוסים וכת"י ז) דפוסים וכת"י ח) דפוסים וכת"י ט) דפוסים וכת"י י) דפוסים וכת"י

עדים. הימנה למ"ל למעוטי עדים וזממין מקרן הא אפילו בשוגג מיקטלי דלח בעי המרחה^א וי"ל דמשכמת לה שהזמנו קודם גמר דין דאין נהרגין עד שיגמר הדין^ב א"כ כגון שזרו פכן מעגלן ואמרו מצודין אנטו: **הואיל** וישנו בקו"א.

מיתנה כי הדר ציה משיעוה דקול ומסיק שאני עדים וזממין הואיל וישנן בריאה מלא משני מכל הי דמני צמ"כ^ג צהדיא^ד עדים וזממין דממעט מעעשה מקלל אביו ואמו ומקית ומודה וביא השקר ובספרים ישנים ל"ג עדים וזממין וה"ג אלא אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בקול וכי פרך וקול לרבי יוחנן לאו מעשה הוא לא פיך אלא מעדים וזממים לתודיה דמודה ר' יוחנן צבולו דקול לאו מעשה הוא אלא דוקא גבי מסמה מסוס דצדצרו קא עבד מעשה כשהמטה שומה לאכול והוא גוער נה וזקפת ראשה וה"ע עדים וזממין דציוצוריהו עבדי מעשה למידי הדון מדע (דנפרק תרמ"א דמכות דף טו: ב') א"כ רבי יוחנן למנא לא מימני מימר דציוצוריה עבד מעשה אלמא לא חשיב עקימת שפתיו מעשה אלא היכא דציוצור עבד מעשה הלך שינוא דקול קאי ולא הדרא ציה אלא מעדים וזממים מיהו כפ"ק דכריתות (דף טז:) קשה לחיבה התם כל הך סוגיא ושיעוה דקול לימא התם כלל וא"כ תקשה לה מכל הי דמורה כהניס:

ריש יקיש אמר פטור. אליבא דמ"ד לאו שאין זו מעשה אין לוקן עליו פלוגי בפרק הפועלים (ב"מ דף טז: וספ) דהא ר"ל אית ליה פרק שזעוה שמיס (שעטות דף טז: ב). לוקן עליו:

מעלה ובזכור. פ"ה מעלה ומושיב המה על זכורו ולא יתכן צבעל אוב דשאלו אלא נראה דסמכספות קן הוא תרגומו דאוב ויעוטי מתרגומין צדיק וזכורין ומיהו יש לתמוה קצת דהוה ליה למנקט המעלה צדיק שהוא תרגומו של אוב: המגלל

המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח שטורה על אחת כמה וכמה אבל מה אעשה שעונותינו גרמו לנו שנאמר^א כי ביעיבם לבין אלהים אמר רבא א"כ בעו צדיקי בנו לעמא שנאמר כי עונותיכם היו מבדילים וגו' **רבא** ב"ר אבהו גברא שדריה לקמיה דר' זורא הוה קא משתעי בהדיה ולא הוה קא מהדר ליה אמר ליה מן חבריא את הדר לעפרך^ב רב חנינא ורב אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בספר^ג צירה ומיכרו להו עיגלא תילתא ואכלי ליה תנו רבנן מעונן ר' שמעון אומר זה המעביר שבעה מיני זכור על העין וחכ"א זה האוחז את העינים ר"ע אומר זה המחשב עתים ושעות ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח לימודי ערבי שביעות חייטין יפות עיקורי קמניות מהיות רעות תנו רבנן מנחש זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו בנו קורא לו מאחוריו עורב קורא לו צבי הפסיקו בדרך נחש מימינו ושועל משמאלו אל

על מדת פורענות^ד ואנו טעקין על קן ואין אנו נענין אצל מה אעשה וכו': אי בשו צדיקי. להיות נקיים מכל עון: הווי ברו עמא שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים. הא אם לא היו צהם עונות אין כהן הדולה: ברא גברא. ע"י ספר יצירה שלמדו^ה לרוך אוחיות של ספ: ולא היה בהדר ציה. שלא היה זו דטר: מן חבריא. הנבגלים ע"י התבטלים אלה: שיגרא תיראת. גדול כאלו הגיע לשלש שנים וזמנה גילתו דהכי שצתי ומעלי למיכל כמו (ב"מ דף סח:) ומגללין אותן עד שיהו משולשין. ל"א ס' שהיה אוב ובעל טעם כאלו הם שלשי לבטן: שבעה מיני זכור. שבת זמורה ומעצור^ו ע"י עינו ועושה כשפים: אוחז את העינים. אוחז וסוגר עיני הבריות ומנחה להם כאלו עושה דברים של פלה והוא אלו עושה כלום: המחשב עתים ושעות. לשון^ז מעוק כמו בעל עונות שמחזין את העונה ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח מקח ושחמך זו הלקוח: פ"ה ערבי שביעות. כלומר ערב שביעת למדין ורגילין להיות חטין יפות: עקרי קמניות מהיות רעות. כלומר העוקר קמיות ואינו קוראין שוב איהן מתלשעות ואין מקמיות: פתו נפלה מפיו. לר"ך לראג היום מהזק: נחש בא מימינו או שועל משמאלו אל

על מדת פורענות^ד ואנו טעקין על קן ואין אנו נענין אצל מה אעשה וכו': אי בשו צדיקי. להיות נקיים מכל עון: הווי ברו עמא שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים. הא אם לא היו צהם עונות אין כהן הדולה: ברא גברא. ע"י ספר יצירה שלמדו^ה לרוך אוחיות של ספ: ולא היה בהדר ציה. שלא היה זו דטר: מן חבריא. הנבגלים ע"י התבטלים אלה: שיגרא תיראת. גדול כאלו הגיע לשלש שנים וזמנה גילתו דהכי שצתי ומעלי למיכל כמו (ב"מ דף סח:) ומגללין אותן עד שיהו משולשין. ל"א ס' שהיה אוב ובעל טעם כאלו הם שלשי לבטן: שבעה מיני זכור. שבת זמורה ומעצור^ו ע"י עינו ועושה כשפים: אוחז את העינים. אוחז וסוגר עיני הבריות ומנחה להם כאלו עושה דברים של פלה והוא אלו עושה כלום: המחשב עתים ושעות. לשון^ז מעוק כמו בעל עונות שמחזין את העונה ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח מקח ושחמך זו הלקוח: פ"ה ערבי שביעות. כלומר ערב שביעת למדין ורגילין להיות חטין יפות: עקרי קמניות מהיות רעות. כלומר העוקר קמיות ואינו קוראין שוב איהן מתלשעות ואין מקמיות: פתו נפלה מפיו. לר"ך לראג היום מהזק: נחש בא מימינו או שועל משמאלו אל

על מדת פורענות^ד ואנו טעקין על קן ואין אנו נענין אצל מה אעשה וכו': אי בשו צדיקי. להיות נקיים מכל עון: הווי ברו עמא שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים. הא אם לא היו צהם עונות אין כהן הדולה: ברא גברא. ע"י ספר יצירה שלמדו^ה לרוך אוחיות של ספ: ולא היה בהדר ציה. שלא היה זו דטר: מן חבריא. הנבגלים ע"י התבטלים אלה: שיגרא תיראת. גדול כאלו הגיע לשלש שנים וזמנה גילתו דהכי שצתי ומעלי למיכל כמו (ב"מ דף סח:) ומגללין אותן עד שיהו משולשין. ל"א ס' שהיה אוב ובעל טעם כאלו הם שלשי לבטן: שבעה מיני זכור. שבת זמורה ומעצור^ו ע"י עינו ועושה כשפים: אוחז את העינים. אוחז וסוגר עיני הבריות ומנחה להם כאלו עושה דברים של פלה והוא אלו עושה כלום: המחשב עתים ושעות. לשון^ז מעוק כמו בעל עונות שמחזין את העונה ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח מקח ושחמך זו הלקוח: פ"ה ערבי שביעות. כלומר ערב שביעת למדין ורגילין להיות חטין יפות: עקרי קמניות מהיות רעות. כלומר העוקר קמיות ואינו קוראין שוב איהן מתלשעות ואין מקמיות: פתו נפלה מפיו. לר"ך לראג היום מהזק: נחש בא מימינו או שועל משמאלו אל

עדים. הימנה למ"ל למעוטי עדים וזממין מקרן הא אפילו בשוגג מיקטלי דלח בעי המרחה^א וי"ל דמשכמת לה שהזמנו קודם גמר דין דאין נהרגין עד שיגמר הדין^ב א"כ כגון שזרו פכן מעגלן ואמרו מצודין אנטו: **הואיל** וישנו בקו"א.

מיתנה כי הדר ציה משיעוה דקול ומסיק שאני עדים וזממין הואיל וישנן בריאה מלא משני מכל הי דמני צמ"כ^ג צהדיא^ד עדים וזממין דממעט מעעשה מקלל אביו ואמו ומקית ומודה וביא השקר ובספרים ישנים ל"ג עדים וזממין וה"ג אלא אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בקול וכי פרך וקול לרבי יוחנן לאו מעשה הוא לא פיך אלא מעדים וזממים לתודיה דמודה ר' יוחנן צבולו דקול לאו מעשה הוא אלא דוקא גבי מסמה מסוס דצדצרו קא עבד מעשה כשהמטה שומה לאכול והוא גוער נה וזקפת ראשה וה"ע עדים וזממין דציוצוריהו עבדי מעשה למידי הדון מדע (דנפרק תרמ"א דמכות דף טו: ב') א"כ רבי יוחנן למנא לא מימני מימר דציוצוריה עבד מעשה אלמא לא חשיב עקימת שפתיו מעשה אלא היכא דציוצור עבד מעשה הלך שינוא דקול קאי ולא הדרא ציה אלא מעדים וזממים מיהו כפ"ק דכריתות (דף טז:) קשה לחיבה התם כל הך סוגיא ושיעוה דקול לימא התם כלל וא"כ תקשה לה מכל הי דמורה כהניס:

ריש יקיש אמר פטור. אליבא דמ"ד לאו שאין זו מעשה אין לוקן עליו פלוגי בפרק הפועלים (ב"מ דף טז: וספ) דהא ר"ל אית ליה פרק שזעוה שמיס (שעטות דף טז: ב). לוקן עליו:

מעלה ובזכור. פ"ה מעלה ומושיב המה על זכורו ולא יתכן צבעל אוב דשאלו אלא נראה דסמכספות קן הוא תרגומו דאוב ויעוטי מתרגומין צדיק וזכורין ומיהו יש לתמוה קצת דהוה ליה למנקט המעלה צדיק שהוא תרגומו של אוב: המגלל

המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח שטורה על אחת כמה וכמה אבל מה אעשה שעונותינו גרמו לנו שנאמר^א כי ביעיבם לבין אלהים אמר רבא א"כ בעו צדיקי בנו לעמא שנאמר כי עונותיכם היו מבדילים וגו' **רבא** ב"ר אבהו גברא שדריה לקמיה דר' זורא הוה קא משתעי בהדיה ולא הוה קא מהדר ליה אמר ליה מן חבריא את הדר לעפרך^ב רב חנינא ורב אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בספר^ג צירה ומיכרו להו עיגלא תילתא ואכלי ליה תנו רבנן מעונן ר' שמעון אומר זה המעביר שבעה מיני זכור על העין וחכ"א זה האוחז את העינים ר"ע אומר זה המחשב עתים ושעות ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח לימודי ערבי שביעות חייטין יפות עיקורי קמניות מהיות רעות תנו רבנן מנחש זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו בנו קורא לו מאחוריו עורב קורא לו צבי הפסיקו בדרך נחש מימינו ושועל משמאלו אל

על מדת פורענות^ד ואנו טעקין על קן ואין אנו נענין אצל מה אעשה וכו': אי בשו צדיקי. להיות נקיים מכל עון: הווי ברו עמא שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים. הא אם לא היו צהם עונות אין כהן הדולה: ברא גברא. ע"י ספר יצירה שלמדו^ה לרוך אוחיות של ספ: ולא היה בהדר ציה. שלא היה זו דטר: מן חבריא. הנבגלים ע"י התבטלים אלה: שיגרא תיראת. גדול כאלו הגיע לשלש שנים וזמנה גילתו דהכי שצתי ומעלי למיכל כמו (ב"מ דף סח:) ומגללין אותן עד שיהו משולשין. ל"א ס' שהיה אוב ובעל טעם כאלו הם שלשי לבטן: שבעה מיני זכור. שבת זמורה ומעצור^ו ע"י עינו ועושה כשפים: אוחז את העינים. אוחז וסוגר עיני הבריות ומנחה להם כאלו עושה דברים של פלה והוא אלו עושה כלום: המחשב עתים ושעות. לשון^ז מעוק כמו בעל עונות שמחזין את העונה ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח מקח ושחמך זו הלקוח: פ"ה ערבי שביעות. כלומר ערב שביעת למדין ורגילין להיות חטין יפות: עקרי קמניות מהיות רעות. כלומר העוקר קמיות ואינו קוראין שוב איהן מתלשעות ואין מקמיות: פתו נפלה מפיו. לר"ך לראג היום מהזק: נחש בא מימינו או שועל משמאלו אל

על מדת פורענות^ד ואנו טעקין על קן ואין אנו נענין אצל מה אעשה וכו': אי בשו צדיקי. להיות נקיים מכל עון: הווי ברו עמא שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים. הא אם לא היו צהם עונות אין כהן הדולה: ברא גברא. ע"י ספר יצירה שלמדו^ה לרוך אוחיות של ספ: ולא היה בהדר ציה. שלא היה זו דטר: מן חבריא. הנבגלים ע"י התבטלים אלה: שיגרא תיראת. גדול כאלו הגיע לשלש שנים וזמנה גילתו דהכי שצתי ומעלי למיכל כמו (ב"מ דף סח:) ומגללין אותן עד שיהו משולשין. ל"א ס' שהיה אוב ובעל טעם כאלו הם שלשי לבטן: שבעה מיני זכור. שבת זמורה ומעצור^ו ע"י עינו ועושה כשפים: אוחז את העינים. אוחז וסוגר עיני הבריות ומנחה להם כאלו עושה דברים של פלה והוא אלו עושה כלום: המחשב עתים ושעות. לשון^ז מעוק כמו בעל עונות שמחזין את העונה ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח מקח ושחמך זו הלקוח: פ"ה ערבי שביעות. כלומר ערב שביעת למדין ורגילין להיות חטין יפות: עקרי קמניות מהיות רעות. כלומר העוקר קמיות ואינו קוראין שוב איהן מתלשעות ואין מקמיות: פתו נפלה מפיו. לר"ך לראג היום מהזק: נחש בא מימינו או שועל משמאלו אל

על מדת פורענות^ד ואנו טעקין על קן ואין אנו נענין אצל מה אעשה וכו': אי בשו צדיקי. להיות נקיים מכל עון: הווי ברו עמא שנאמר כי אם עונותיכם היו מבדילים. הא אם לא היו צהם עונות אין כהן הדולה: ברא גברא. ע"י ספר יצירה שלמדו^ה לרוך אוחיות של ספ: ולא היה בהדר ציה. שלא היה זו דטר: מן חבריא. הנבגלים ע"י התבטלים אלה: שיגרא תיראת. גדול כאלו הגיע לשלש שנים וזמנה גילתו דהכי שצתי ומעלי למיכל כמו (ב"מ דף סח:) ומגללין אותן עד שיהו משולשין. ל"א ס' שהיה אוב ובעל טעם כאלו הם שלשי לבטן: שבעה מיני זכור. שבת זמורה ומעצור^ו ע"י עינו ועושה כשפים: אוחז את העינים. אוחז וסוגר עיני הבריות ומנחה להם כאלו עושה דברים של פלה והוא אלו עושה כלום: המחשב עתים ושעות. לשון^ז מעוק כמו בעל עונות שמחזין את העונה ואומר היום יפה לצאת למחר יפה ליקח מקח ושחמך זו הלקוח: פ"ה ערבי שביעות. כלומר ערב שביעת למדין ורגילין להיות חטין יפות: עקרי קמניות מהיות רעות. כלומר העוקר קמיות ואינו קוראין שוב איהן מתלשעות ואין מקמיות: פתו נפלה מפיו. לר"ך לראג היום מהזק: נחש בא מימינו או שועל משמאלו אל

כוונתו להריח אינו מצדך ברכת הריח, אלא ודאי דדעתו להריח נמי. ואין להקשות מג"ל לרש"י הא דילמא אין דעתו להריח כלל, ומאי דקאמר אין מצדך היינו שום ברכה, די"ל דמסתברא לרש"י דע"כ דעתו להריח דאי לאו הכי שמן ערב למה לי יקח שמן כל דהו, דלא מייסחבר למימר דהאי שמן מעביר טפי הוהמא משמן אחר שאינו מריח, אלא ודאי דעתו על הריח נמי.

וביזן שהוכחנו שע"פ מותר לטוך הידים בשמן ערב ומים המריחים בין ביו"ט בין בשבת, אומר אני דאף ליתן בשמים לתוך המים בשבת ולרחוץ בהם מותר, כי היכי דמותר ליתן תבלין לתוך הקדרה או לתוך התמחוי בשבת ואינו חושש שמוליד ריח באוכלין ומשקין שבחוסם, ש"מ דלא גזרו משום מוליד ריחא אלא בדבר שאינו אוכל ולא משקה כמו חרס ופחמין ושיראי, אבל באוכלין ומשקין לית בהו משום מוליד ריחא.

וגדו"ה מוז אמרו דאפילו משום נוצע לית בהו כמ"ש בסוף סימן ש"ך [סס], וכן פירש"י בשבת דף קל"ט [ע"ב] ונומנין בינה במסנת של חדל שהחלמון הוה ליה למראה, הרי שאפילו בשבת מותר לנצוב את האוכלין. ואין לומר דדוקא דדעתו לאכול או לשחות אותו הדבר הוא דשרי אבל דדעתו לרחוץ באותן המים אסור, דכיון דכבר הוכחנו דלרחוץ בהם הידים מותר אף שמוליד בהן ריח, האיך תהיה ההכנה יותר אסורה מן העיקר והתכלית, ולא מיעביא לדברי הראב"ד הביאו הרב המגיד [ה"ל שנת] פ"ט דין י"ד דאפילו בנצוב ממס לא מתחייב על נציעת

המים עד שיצבע דבר שנגמרה בו מלאכת הצביעה, דש"מ דההכנה קלה היא מן הגמר, דפשיטא דנגדון דידן שרי כיון דעיקר הגמר מותר כל שכן ההכנה, אלא אפילו לדעת הרמב"ם [סס] דמתחייב אפילו על צביעת המים, היינו דוקא בנצוב דבר שאינו ראוי למאכל ומשקה אדם, ולהכי נקיט הרמב"ם שנתן איסורם לתוך מי כרכום⁽¹⁾ ולא קאמר שאפילו בנתינת הכרכום לתוך המים לצד חייב, אלא ודאי כיון דכרכום צמים חזי למאכל אדם אינו חייב עליו משום נוצע⁽²⁾, ואפשר דהיינו טעמא דהרמב"ם [פ"א מה"ל שנת ה"א] דלא פסק כרב [שבת ע"ה ע"א] בשוחט שחייב משום נוצע⁽³⁾, ואפילו לרב י"ל משום שאסור באכילה שייך ביה צביעה⁽⁴⁾ אבל דבר הראוי למאכל אדם לא שייך ביה צביעה כלל⁽⁵⁾ אפילו לרב, מדע שהרי מותר למוזג יין אדום בשבת ולא חיישינן שהמים נצבעים ונעשים אדומים⁽⁶⁾, אלא ע"כ לא שייך צביעה בדבר מאכל ומשקה⁽⁷⁾, אף שאין ספק שאם יצבע צמי כרכום איזה בגד שהוא חייב משום נוצע.

פוף דבר כיון דבגמרא לא אשכחן דשייך מוליד ריחא אלא צמידי דלאו מאכל ומשקה הוא, אבל צמידי דמאכל ומשקה הוא לא אשכחן דשייך ביה מוליד ריחא⁽⁸⁾, אין לנו לאסור מדעתנו, כיון דמילי דרבנן גינהו המחמיר עליו להביא ראיה, וכאותה ש"ל ר' ישמעאל לרבי אלעזר בן עזריה סוף ידים [פ"ד מ"ג], מלכד שכבר הבאנו ראיות נכונות להחיר, וכל שכן שכבר נהגו להחיר בכמה קהלות קדושות, וכבר אמרו [ברכות מ"ה ע"א] כל מקום שהלכה רופפת צידך פוק חזי מאי עמא דבר⁽⁹⁾.

צבי אשכנזי ס"ט

שאלה צג

אדם הנוצר ע"י ס' היצירה אם מצטרף לעשרה ולכל דבר שבקדושה

נפתפקתי אדם הנוצר ע"י ספר יצירה, כאותה שאמרו בסנהדרין [ס"ה ע"ב] רבא בר אבא גברא, וכן העידו על זקני הגאון מוהר"ר אליהו אב"ד דק"ק העולם, מי מצטרף לעשרה, לדברים הנריכין עשרה כגון קדיש וקדושה⁽¹⁾, מי אמרינן כיון דכתיב [ויקרא כ"ג, ל"ב] ונקדשתי בתוך בני ישראל לא מצטרף, או דילמא כיון דקיי"ל בסנהדרין [י"ט ע"ב] המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, מדכתיב חמשת בני מיכל כו' וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה אלא מירב ילדה ומיכל גדלה כו', הכי נמי כיון שמעשה ידיהם של צדיקים הוא הוה ליה בכלל בני ישראל שמעשה ידיהם של צדיקים הן הן מולדותם.

ונראה לי דכיון דאשכחן לרבי זירא [סנהדרין ס"ה ע"ב] דאמר מן חברייא את תוב לעפרך, הרי שהרגו, ואי ס"ד שיש בו תועלת לנרפו לעשרה לכל דבר שבקדושה לא היה ר' זירא מעבירו מן העולם⁽²⁾, דאף שאין בו איסור שפיכת דמים דהכי דייק קרא [בראשית ט', ו'] אף שיש בו דרשות אחרות [עין סנהדרין ג"ז ע"ב] שופך דם האדם באדם דמו ישפך דוקא אדם הנוצר חוץ אדם דהיינו עובר הנוצר במעי אמו הוא דחייב עליה משום שפיכת דמים ילא ההוא גברא דברא רבא שלא נעשה במעי אשה⁽³⁾, מ"מ כיון שיש בו תועלת לא היה לו להעבירו מן העולם, אלא ודאי שאינו מצטרף לעשרה לכל דבר שבקדושה⁽⁴⁾ כך נ"ל.

צבי אשכנזי ס"ט

הוספה מכת"י רבינו מתוספות חדשים סי' מ"ו

וראיתי בספר פרדס שחיבר מהר"ם קורדוויירו שער היכלות פ"י אחר שהביא המאמר דרבא ברא גברא וכו' ופלפל בהם כתב וז"ל, הגה הבריאה היא שהוא בצורת האדם כו' ולא שיהא בו נשמה ולא נפש ולא רוח אלא חיות בעלמא עכ"ל. ונסתייע סברתי סיוע שיש בו ממש, שכיון שאין בו אפילו נפש אדם אין לו עסק וענין עם דברים הטעונים עשרה או שלשה נפשות מישראל,

וגריעי טובא מנפשות נשי ישראל שאינן מטטרפות לשום דבר מהנוכרים. ועוד נראה ברור שעל כרחק אי אמת יכול לכלול בכלל עשרה בני ישראל גדולים החייבים במצוות, וכל דבר שבקדושה הטעון עשרה אי אמת יכול לזרף אלא אח שיש בו כל המדות הללו, באופן שהדבר ברור שאינו מטטרף, ואפילו למ"ד חינוק שבצעריתה מטטרף, היינו משום דאחי לכלל חיוב, לאפוקי האי דלא אחי לכלל חיוב נ"ל [דברי רבינו משולם שאלה י"א].

שאלה צד

אם יוצאין בסוכה העשויה במקום שא"א לישן בה

כמו שבאמת עקרה, ומסתמא אין דרך לישן שם כיון שהרוח מצויה שם כל שעה ונוחה ליעקר^(מ), ואין אדם ישן בדירה כו'^(נ), ואפ"ה עשה רבי עקיבא כדי לאכול שם, ש"מ דאף שאינה ראויה לישן בה יוצא בה ידי חובת אכילה.

והנה"ע"ד דעיקר פלוגתייהו דרבי ורבנן [סוכה ג' ע"א] אי בעינן ד' אמות או סגי בז' טפחים היא בסברא זו, אי בעינן ששהא הסוכה ראויה לשינה נמי ולהכי בעינן ד' אמות, כדאשכחן [עירובין מ"ח ע"א] לענין ד' אמות ברה"ר דטעמא משום דבשינה בעינן האי שיעורא, או סגי בראויה לאכילה ולהכי סגי בז' טפחים כדי ראשו ורובו ושולחנו^(נ), וקיי"ל כרבנן [סוכה ג' ע"א].

ובה"ש"ן [סוכה כ"ז ע"ב] אמרינן כל האזרח מלמד שכל ישראל יוצאין בסוכה אחת, ופירש"י [ד"ה כל האזרח] דמשמע סוכה אחת לכל ישראל שישבו בה זה אחר זה. ואין ספק דאף דבאכילה ראויין לאכול זה אחר זה, דהיינו שיאכלו אלף או רבוא כאחד ואח"כ אלף או רבוא אחר, אבל לענין שינה כיון שעיקר מצות שינה בסוכה היא איש ואשתו [ש"ע או"ח סי' תל"ט ס"ב ברמ"א] אי אפשר לשיני אנשים ונשותיהם לישן בסוכה אחת, ואי בהפסק מחיצה אינה סוכה אחת אלא כמה סוכות, ולפי סברת המרדכי הנ"ל אף מצות אכילה לא יצאו^(נ), אלא ודאי לאו מילתא היא ולמאי דחזיא מיהא נפיק בה^(נ). נ"ל.

צבי אשכנזי ס"ח

מה שכחז במרדכי פי' הישן [סוכה רמז תש"מ] דאם עשה סוכה בתחלה במקום הראוי להצטער בשינה, לא יצא ידי חובתו כלל אפילו באכילה. אינו נראה לי כלל דתשבו כעין תדורו לאו על אופן הסוכה קאי באיזה ענין תהיה עשויה, אלא על אופן הישיבה באיזה ענין תהא, וע"ז קאמר דתהא כעין דירה וזה"ל דאם עושה ב' סוכות האחת לאכילה והשנייה לשינה, אף שאחתה של אכילה אינה ראויה לשינה מ"מ נפיק בה ידי חובת אכילה^(א).

ובהכי אודא לה הוכחת הרב בעל תרומת הדשן סי' כ"ג דמי שאינו יכול לישן צפישוט ידיו ורגליו דלא הוא מנצטער ותייב לישן בה, וקמוכח לה משיעור סוכה שהוא ז' טפחים ומדברי המרדכי הנ"ל. ובאמת הדבר **פשוט** מאוד והחוש מוכיח דאין לך צער גדול מזה, ובדאי דלכתחילה אין לו לעשות סוכה בענין זה כדי שיהיה מנצטער ופטור מן הסוכה, אבל אם הוא ציו"ט וכבר נעשה או שאין לו מקום לסוכה אחרת יותר גדולה, נ"ל לענ"ד אחר בקשת המחילה מכבוד תורת הרב ז"ל דאינו חייב להצטער ולישן בסוכה בלי פישוט ידיו ורגליו כדרכו כל השנה^(ב), וכלל גדול אמרו [סוכה כ"ז ע"א] תשבו כעין תדורו, וכיון שבדירתו ודאי אין אדם ישן באופן זה, אף בסוכה אינו חייב לישן בה בזה האופן^(ג). ועוד אמרו [או"ח סי' תל"ט ס"ז ברמ"א] דבשינה אפילו גשמים כל שהוא הוא צער לפטור, והראיה מהמרדכי הנ"ל היא גופא צריכה ראיה, אדרבא כיון דקיי"ל [סוכה כ"ג ע"א] סוכה דירת עראי בעינן וכרבי עקיבא שעשה סוכתו בראש הספינה, אף שהרוח מצויה שם ועוקרתה

פסוקא כי חולת אהבה אני לא יכל למסבל ר"ע וארים קליה בכנייתא וגעי כו'.

כה. זלן כבה"ק. בתו"ח כ' משמע דלא אורחא דרוח הטומאה שתשרה על האדם ביום אלא בלילה. ונראה דלכך אמר בלעם לינו פה הלילה כו' וע' חגיגה ג' סע"ב.

כו. המרעוב עצמו כרי שתשרה עליו רוח טהרה עאכו"כ. ברש"י דהא מדה טובה יתירא על מדת פורעניות וביד רמה כ' לאו מילתא היא דכי אמרינן הכי לגבי שכר וגבי עונש אבל עבירה וזכות לא אמרינן הכי ומי שרות טומאה או טהרה שורה עליו אכתי לא עונש איכא ולא שכר איכא. ופי' דעאכו"כ שהדין גותן שתשרה עליו רוח טהרה דקיי"ל בא לטמא פותחין לו בא ליטהר מסייעין אותו הא למדת שרוח טהרה קרובה מרוח טומאה שהרי לטהור מסייעין לו.

כז. אמר רבא אי בעי צדיקי כרי עלמא. ע' ספר הבהיר אות קצ"ו. וע' חגיגה ה' ע"א אי בעי האי מרבנן הוה חיי וראה בפירושו ר"י מברצלונא לס' יצירה ע' קב"ק. ובפי' רבינו חננאל הנזכר (ע' פ"ד) כ' כלומר אלו היו הצדיקים רוצים לבקש רחמים לפני הקב"ה שיברא עולם אחר הקב"ה עושה רצונם דכתיב ותגזר אומר ויקם לך.

כח. רבה ברא גברא. בפי' רבינו חננאל (שם) רבא כאחיות עינים ברא אדם ביקש להודיע מעשה חרטומי מצרים לשם שעשו בלהטיהם מן המטה נחש כך עשה. וביד רמה כ' מעשה דרבה בר נחמני י"א ע"י ספר יצירה שמלמדו צירוף אותיות של שם ואנן מסייעים בה דלא סלקא הא מילתא אלא לצדיקי כדאמרינן לעיל. וי"א באחיות עינים. ואינו נראה שאין אחיות עינים מועלת אלא

בזמן שהאוחז והנאחז מצויין כאחד **והכא אשכחן דשדריה לקמיה דר' זירא. ותו מאי תוב לעפרך דקאמר ליה. הוה קא משתעי ר"ן בהדיה ולא הוה קא מהדר ליה לפי שלא נסתייע רבה מן השמים לתת דעת לדבר. וע' במגילה ז' ע"ב קם רבה שחטיה לר' זירא למהר בעי רחמי ואחיה. לשנה א"ל ניתי מר ונעבד סעודת פורים בהדי הדדי. א"ל לא בכל שעתא ושעתא מתרחש ניסא. ויתכן שלכן שדריה רבה ביחוד לרב זירא להראות לו כי הוא חכם לכשירצה בכל שעתא ושעתא.**

כט. הוה קא משתעי בהדיה ולא הוה קא מהדר ליה. בס' הבהיר אות קצו מובא רבא ברא גברא שדריה לקמיה דר"ז הוה קא משתעי בהדיה ולא מהדרי. אמר להו אלמלא עונותיכם הוה מהדר. וממאי הוה מהדר. מנשמתיה כו'. ובהגהותי אור בהיר ציינתי לדברי הרמב"ן עה"פ ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה כו'. דלכאורה הך סיומא מיותר אחר שאמר כי נפח באפיו נשמת חיים הרי מובן שהיה חיי. אולם כפי האמור גם בשר ודם יכול לברוא אדם חי מתנועע והולך אלא שלא יוכל להטיל בו נשמה חוש הדיבור אבל כשנפח הקב"ה נשמת חיים אז ויהיה האדם לנפש חיה כדמתרגם שם לרוח ממלאא היינו עם כח הדיבור וכתרגום יוב"ע שם לרוח ממלאא לאנהרות עיינין ולמצחות אודנין ומשמע דבמן חבריא חסר הוא חושים הללו ולפי"ז הוי חרש גמור שאינו שומע ואינו מדבר. ויפתר ספיקו של החכם צבי בס"י צ"ט הנוצר ע"י ספר יצירה אם מצרפין אותו לעשרה לדבר שבקדושה. ועמש"כ בניו בתשובותיהם בשו"ת דברי משולם סי' ט' ושאלת יעב"ץ ח"ב סי' פ"ב.

ל. א"ל מן חבריא את הדר לעפרך. יעוין בסדרי טהרות אהליות פ"א (ה' ע"א) בענין איך היה רשאי להורגו כיון שהיה בו חיות. ולהאמור שמטבע ברייתו הוא בלי חוש שמועה ובלי הברת קול אינו נפש חיה רק כדג.

לא. ר"ח ור"א הוה כו' ועסקו בס' יצירה ומיכרי להו עגלא תילתא. ביד רמה כ' האי מעשה נמי ע"י צירוף אותיות של שם הוי"ה שהיו מצרפין את האותיות להתלמד ומתוך כך נברא להון עגל שהיה ראוי להתבראות ע"י האותיות שהזכירו. וי"א מכרי להו דבי נשיאה עגלא תליתאה ואכלי ליה. מלשון להברות את דוד. ותאי פירושא אי לאו דתלי באשלא רבא לא הות טרחינן למכתביה דהא

למלך עולה כדרכו ולפיכך כיון שראתה בעלת אוב שעלה שמואל כדרכו הכירה שהשואל מלך הוא ועל זה אמרה לו למה רמיתני ואתה שאול.

יט. רש"י ד"ה ואינו עולה כדרכו אלא רגליו למעלה. בשדה יצחק הביא מנחת יהודה שעם פי' בעלי התוס' עה"ת בפס' ותפול מעל הגמל שכ' לפי שראתה את יצחק כשהיה בא מגן עדן והיה בא כדרך שהמתים הולכים רגליהם למעלה ע"כ.

כ. ואף שאלה זו שאל טורנוסרופוס את ר"ע כו'. נקטו „אף שאלה זו“ לאשר מצינו בב"ב י' רע"א זו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב עניים למה אינו מפרנסם כו'. וכן בתנחומא תרומה ג' למה הקב"ה שונא את עשו כו'. ושם תזריע ה' למה אתם מולין. ויעוין בשאלתות בראשית שהביא גי' מעשה בר"ע שהיה יושב בשבת לפני טורנוסרופוס הרשע. א"ל טורנוסרופוס מה היום מיומים כו'. וכן משמע שהיה זה בשבת מלשון הפסיקתא רבתי מי יימר דהאידנא שבתא. וכל זה הענין מובא באריכות יותר בבראשית רבה פ"א ה' בתנחומא תשא ל"ג ובשאלתות הנ"ל ויש שם עוד שאלה אם כדברך שהקב"ה מכבד את השבת אל ישב בה רוחות אל יוריד גשמים אל יצמיח בה עשב. א"ל תפת רוחיה דההוא גברא אמשו"ת משל לשנים שהיו דרין בחצר אחד אם אין זה גותן עירוב וזה גותן עירוב שמא מותרין לטלטל בחצר אבל אם היה אחד דר בחצר הרי הוא מותר בכל החצר כולו אף כאן הקב"ה לפי שאין רשות אחרת עמו וכל העולם כולו שלו מותר בכל העולם כולו כו'. ולכאורה מה תשובה מהיתר טלטול לעשיית מלאכה ובהגהותי רמותי שם לשבת י"ח א דפותקין גינה ומתמלאת והולכת כל השבת עיי"ש.

כא. ומה היום מיומים כו'. ע' מנחת יהודה שעל הבראשית רבה מכת"י פ"א (ע' צב"ג).

כב. מי יימר דהאידנא שבת. ברש"י דילמא אחד משאר ימים הוא שבת. ויעוין תנחומא ב' בשלח כ"ד ראו כי ה' נתן לכם את השבת. מהו ראו. אר"י ראו האיך אתם משיבים לאומות העולם שאם יאמרו לכם למה אתם משמרים את יום השבת מה נסים נעשו לכם. ראו כי ה' נתן לכם את השבת והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה כו'. ר"ל אם אה"ע יאמרו מי יימר דהאידנא שבת של מעשה בראשית. על כל ספורי התורה יש אתכם מסורת מאב לבן מכל מה שהתרחש אבל שהיו ששת ימי המעשה וביום השביעי שבתה היצירה מי יוכל להעיד על כך אחרי שלא היה אדם בעולם בראשית הבריאה ובכן מי יימר שדוקא אחרי ששת ימים הוא יום המנוחה. תאמרו להם שברדת המן נוכחו כל הששים רבוא מישראל ונשיהם וילדיהם מתי יום המנוחה. יום יום מששת ימי השבוע ירד המן וביום השביעי חדל. ומני אז לא פסק שבת מישראל עד היום הזה ובכן אין שום מקום לספק מתי שבת (וע' פסיקתא רבתי פס' כ"ג ובשאלתות שם). וז"ש בהגדש"פ אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת דיינו. ר"ל מהמן עצמו היינו יכולים לדעת מה שבת מה יום מיומים. יום מיומים הוחס.

כג. קברו של אביו יוכיח שאינו מעלה עשן בשבת. ע' זהר תרומה ק"ג סע"ב בשבת ובירחי ובזמני ובחגי בההוא אתר גורא אשתכיד ולא אתדנו אבל לא נפקי מתמן כל אינון דמהללי שבתות וזמני בפרהסיא כמה דאינון לא נטרי שבת וזמני בהאי עלמא ה"ג לא נטרינן ליה בההוא עלמא ולית לון נייחא. א"ר יוסי לא תימא הכי אלא נטרי שבת וזמני תמן בגהיגם בעל כרחייהו. א"ר יהודה אלין אינון עכו"ם דלא אתפקדו דלא נטרי שבת בהאי עלמא נטרי ליה תמן בעל כרחייהו ועמש"כ בניצוצי זהר שם אות י"ב. ביתרו פ"ח ב אות ו ובויקהל ר"ג ב אות ו.

כד. כשהיה ר' עקיבא מוגיע לפסוק זה היה בוכה. ע' ל'ק פ"א א ברבן גמליאל. הלן ק"ג ב כר' יונתן. בחגיגה ד' ע"ב ברב הונא. שם ה' ע"א בר' יוחנן. וע' קדושין פ"א ב ר' עקיבא כי מטי להאי פסוקא אשה הפרם וה' יסלח לה הוה בכי כו'. וראה זהר וירא צ"ח ב במהנ"ע הוי עינוי דר' עקיבא נחתין מיא כו' כד מטי להאי

תשובה קפה

השם חכמה בחזרות, ישיגו שבע שפעות, ואיר צח וצחצחות. ויגהלו על מי מצוחות, לה"ה אהובי כגפשי מחותני דרב הגאון המופלא ומפולג כש"ת מו"ה בנחם נח"מ אב"ד ור"מ דק"ק מ"ד יע"א:

יקרת מכתבו כיפני יום אחמול ציוס החשנית, ולכויות אמרתיו חביבים עלי אמרתי להשתמשע צבס היום יום שמחתיו ותחי לי למשיבת נפש. וע"ד אשר שדר לן חורפה ואיכו חוליה מחקו לחכי דברי תורתו, ואשר נחקשה להסוברים דאף כן היו בלותו כנס סברת דאורייתא היא [פי' חוסי מגילה ד' ע"א ד"כ שאף] לחייב נשים צמלות עשה שבזמן גרמא, הא אצוכון דכולהון תפילין דילפיון כל התורכ מהס לפטור מייע שכו"ג [קידושין ל"ד ע"א] ותפילין גופי כתיב צכו סוף פרשת צא כי ציד חזקב וגו', וכרי נשים היו בלותו כנס ואפי"כ פטורין מהפילין, וא"כ הו"ה הדין כל מלות עשה שבזמן גרמא אף על פי שכו בלותו כנס יפטרו, אלו דברי פ"ת. והוא הדין דקשה נמי למח לי זכור ושומר בדבור אחד לחייב נשים [בקיודש היום, ברכות כ' ע"ג] תיפוק לי דבדברות שניות תלכ שנת בליאת מלרים ואמרין צ"י ערבי פסחים [ק"י"ז ע"ג] דלריך לגמר בקידוש היום זכר לביאת מלרים ותצבו חוסי שם [ד"ה למצן] דפריך בליית צ"ש — יג"ל, שסם בגמטריא ע"ל מלכות שאמרנו בשנת זכר לביאת מלרים ע"ש, ואם כן פשיעא דנשים חייבות שאף בן היו בלותו כנס ולמח לי היקשא דזכור ושומר. וכן יש לבקשות צפק התכלה [מ"ג ע"א] דלמר ר' יבוכ רמח חוסי אפרומא דלויגי ביה, ומקשה הש"ס מדרמי שמש מיכ ס"ל לילה זמן לביית אם כן אמאי מצריך צכל לפרח ע"ש, ומאי קושיא, דלמח לעולם ס"ל לילה לאו זמן לביית והא דחייבות נשים בליית משום שכן היו בנס יליאת מלרים וכתיב בליית יליאת מלרים וכתיב צ"י [ס"י ח' ד"ב ומחזיר] צשם במדרש דבקריעת ים סוף ככרי בצריאל שיקרעו המים שלפניכם צוכות לביית שלפניכם, ושל אחריכם צוכות לביית שלאחריכם, וא"כ כיון שכנשים היו בלותו כנס יתחייבו בליית אפי"כ לילכל פטור מליית :

למעשי בראשית וספיק ספיפי הם זכר לביאת מלרים, ואלו היו נשים פטורות מן העיקור לא יתחייבו משום שכו בני יליאת מלרים. חב פשוט :

ומידי עברי צפיוני צספר שער המלך צענין זכ רלוחי דברים שראוי לפטור עליכם. והכב בנכות חמק ומלח [פ"ו ה"א] מייתי קושיא מהר"ה אלפאנדרי צס' פן חייס שבקשה, מאי מקשה ש"ס צכוכס [כ"ח ע"א] למח לי אזרת לבוליא נשים תיפוק לי מייע שבוזמן גרמא נשים פטורות, ומאי קושיא, דלמח הו"ה לחייביכו משום שכו בלותו כנס דעניי כבוד, ופ"ת בציאו בדבריו. ועל זכ תריך שער המלך דלח הוי מלי למימר הכי משום [ד' תינת למיד עניי כבוד [שם י"א ע"ג] אכל למיד סוכות ממש מאי ליכא למימר. ולכאורה דבריו חמוסים, מח צכך יחי סוכות ממש או עניי כבוד, צין כך וצין כך היו גם נשים בלותו כנס. ולא מלחתי פתר אלא עפ"י מ"ש ה"קוק הוצא צספר אלי רכב רס"י חרכ"כ שבמלחמות סיחון ועגו ושאר"י מלחמות ישצו. בסוכות, ר"ל חוץ לאכליכם כסוכת הלוחמים ציוס קרב יע"ש, וא"כ לא שייכי בנשים דלאו בני כיבוש ויכוו [כיבושת ס"ה ע"ג], וא"ש לכך מאן דלמר דסוכות ממש הו"ה :

ובתירוק השני כתב צשם מהר"ה אלפאנדרי ה"ל דצירושלמי ליאת שסם היו בלותו סכנה, משמש דוקא [משום] במקום סכנה [חייבות] ולא משום נס דעניי כבוד דלח כוכ סכנה. וייע קת, כיון דסברת דאורייתא מ"ל להלק צין סכנה לנס, ולכאורה [י"ל] היא גופא נפקא לן ממלכ וסוכה, מדמחייביכו רחמנא במלכ ופטריכו מסוכה ש"מ להלק צין סכנה לנס, ואין הכי נמי דפריך למח לי אזרת לבוליא נשים הוי מלי לשנויי דה"ה לחייביכו משום שכו בלותו כנס דעניי כבוד ולא כוכ ויעין לחלק צין נס לסכנה, אלא משום דכך שכן היו בלותו כנס ממלכ נפקא לן ע"כ עדיפא מיני קאמר דה"ל סד"ל למלך גו"ש ע"ו ע"ו ממלות :

ולפ"ז תינת למיד עניי כבוד היו א"כ שפיר מוכח מדחייביכו צמלכ ופטריכו. מסוכה ש"מ לחלק צין סכנה לנס, ומשום הכי דקדק הירושלמי שאף כן היו בלותו סכנה, משא"כ למיד סוכות ממש וביינו במלחמות סיחון ועגו כ"ל שאין שייכות לנשים, צוכ חין ראי לחלק צין סכנה לנס, ואזלל ש"ס דילן ככך מיד ומש"כ אמר שכן היו בלותו כנס ולא בלותו כסכנה דכל שכו בלותו כנס סגי :

וכן י"ל דעת רש"ים [פסחים ק"ח ע"ג] שכתב שכן היו בעיקור כנס, ובקשה לו ממש דליית צירושלמי שכו צספק דלבשמיד — י"ל צביפור, דש"ס דילן אזול למיד עניי כבוד ממש א"כ מדחייביכו צמלות ופטריכו מסוכות. ש"מ לחלק צין שכו לכן זכר בעיקור כנס או שלא כ"י להס שום זכר בעיקור כנס רק שגם כס היו בלותו כנס, אכל הירושלמי ליית כלידך מיד דסוכות ממש הוי ולדידי ליכא לחלק, עיין וק"ל :

אמרת"י חעלכ צתמר לקיים ליגרת כפרים כזאת לכעלות אח"כ גרגרים אשר עלו צמלות רעיוני ציומים הללו יומא דפר"א ח"טן. צמס' צ"צ צסוגיא דתלוה וחזון [מ"ח ע"א] קאמר הש"ס כדפריך מיקריב אותו לרצו שאני כחס דניחא לי דליכו כפרה, וכדפריך מניעין דהוצטין לייתו ואומרים לו פשה מח ש"ש"רל אומרים לך [קאמר שאני כחס] משום מלוב לשמוע דברי חכמים, וא"ל

שם במנורה לפון ודרום כי מונחה וסחר עלמו וכשיג עליו כראש"ד ז"ל ופרי"ח סי' תרע"ח ר"ל דרמז"ם סמך עלמו חכא דאמרינן במגלה כ"ח ע"ב חמנ"י שקרא ד' משוכה דחני אל מל פני המנורה וכו' י"ש, משמע דלככה כמ"ד לפון ודרום. ודבריו נעלמו ממני לא אוכל להבינם, דכל שופע דק ידיו לאשורו דליכא מאן דפליג שכל הנרות היו פונים למול נר חמנ"י, דמי יחיש בקרא אל מול פני המנורה ולא נקרא פני המנורה חלף קנה החמנ"י, וכו' עלמא לא פליגי נמי דיערוך אוחו לפני כי שכי' נר אחד מיוחד הנקרא לפני ד' הוא שקורין אוחו חז"ל מערבי, ומעשה לרבי ס"ל נר חמנ"י כי דולק בזקיקה ומתמר ועולה, ורק לשאר נרות היו פיות דולקים בעין לאחמ"ח שלנו ופונים מול פני החמנ"י, וא"כ כי קשה לרבי אי ס"ד מונחים לפון ודרום כרי בולס בשוכ לפני כי, ומכ"כ חתי' לחדש לן סברא למר שגר חמנ"י כי מעוקס ומלד אלדודי א) כלפי הדיכל והיכל רמז"ח, אלף ע"ב מרח ומערב היו מונחים י"ש נר א' לפני כי הי"ח מערבי מחזירו וכו"ו השני למרח כדאיהא במ"ס חמ"ד [פ"ב מ"ב] וכפירש"י בשבת כ"ב ע"ב [ד"ב נר מערבי]. אך ר' אלעזר ב"ר שמעון ס"ל ולפיין חוץ מפנים וע"כ מערב לפון ודרום כי מונה כמו הארון, וא"כ ע"כ שצ"ק לקרא דחוק ימוקי נפשי שכי' הכר החמנ"י מעוקס ומלד לר' הכיכל וכמבואר בלשון רש"י מגלה כמ"ל [ד"ב נר] ע"ש. שז מלחתי צ"ל לחס שמים בפ"ג מצות הבחירה כתב להדיא דכולי עלמא לא פליגי שכיו פונים כלפי חמנ"י וכן כל מה שכתבתי:

במצ"ו למידן צ"ן למר וצ"ן למר מוכה דחמנ"י משוכה דכרי כל פיות הנרות היו פונים לעומת החמנ"י, אדרב"ל לרבי מוכה עפי דכרי הכר המערבי המיוחד ונקרא אוחו לפני ד' שכוה הכר השני שבמרח גם הוא פונה לחמנ"י, ש"מ חמנ"י השוכ מלוד יותר אפילו מוכה אשר לפני כי, ובה דפירש"י במגילת דבריי"ח חתי' כמ"ד לפון ודרום, לא כתב כן משום דכך דכל הנרות היו פונים וכו' חתי' דוקא ככך מ"ד וכך דחמנ"י משוכה חתי' טוחי דוקא, דכ"ו ליתא וכמ"ש, חלף לון אוחה בריתא דמיתתי ש"ס דמגילת מוכה דכך בריתא חתי' כמ"ד לפון ודרום היו מונחים מדקרי לחמנ"י מערבי ואלו לרבי מערבי הוא השני למרח ולא החמנ"י, ועוד מדתני ומערבי כלפי שכינה ור"ל החמנ"י שכל אליו פונים הוא כלפי שכינה, חכו למ"ד לפון ודרום מונחים חלף לאידך מאן דאמר כי ריק לגרום כל הנרות פונים כלפי חמנ"י ותו לא, חלף עכ"פ לכו"כ מוכה שהחמנ"י משוכה ואין מהאן שום הכרה נפסק רמז"ם וסמ"ג:

הגלע"ד נישוכ רמז"ם ממוסקנת הש"ס שכן כ"ב ע"ב דמקסב למ"ד קביעי נרות איך היו מדליקים מר המערבי חלף קינסא, ומסיק בפחילות ארוכות, פירוש, שכו ממשכים ומגיעים זה לחברו וחברו לחברו עד המערבי, ועיין ברור דבר זה ברמז"ם פ"ג מחמ"דן ומוספין ב"י ו"ד. והשאלה למ"ד לפון ודרום היו מונחים וגר חמנ"י כי נר המערבי וממנו היו מדליקים על ידי פחילות ארוכות, שפיר משכחה לי שכי' כל הפיות פנו אליו, חלף אי מרח ומערב היו מונחים וגר השני למרח הוא כי המערבי וממנו היו מדליקים, איך אפשר ש"י פחילות ארוכות כרי כולס היו פונים למול החמנ"י, ולא יתעקש אדם לומר שכו ממשיכים הפחילות לאחריו הנרות להגיעם למערבי זה עקש ופחלתול, ומכ"ש שאין

לפול גבי עולה לא חמר כתי משום דמלכ לקיים דברי תורה, ומכ לורך לתלות בפרכה. וניחא לי דרמז [ש"ס] מ"ש ברמז"ם ספ"ב מגידושין [כ"ב] דילדו חנסי וכו' שמכין אותו עד שחשש כח ילדו שז גרש ללדו. וריך לומר לפ"י מ"ש בשבת פרי"ע [פ"ח ע"א] מכאן מודעה רבא לאורייתא, למח לא נימא כיון שפכה [פלוכס] כר כגינת וחשש כח ילדס ככר קבלו החורה מלונס — דכל דברי רמז"ם היינו אחר שכבר קבלנו החורה, וכן ה"ש בכל מקבלי החורה, חס כן נאמר ילדו חככו לפי שעה ובשחשש כח ילדו חוזר ללדו ברש"ח, חלף על עיקור קבלת החורה מעיקרא לא שייך זה, על כן שפיר קאמר מודעה רבא לאורייתא. וא"כ חונה אחר מעשה דאשגורש שכבר קבלו החורה ברלון ח"כ כופין וגס א) דמכיון שחשש כח ילדו חוזר ללדו ברש"ח, חלף קרא דלדונו לפני כי חלף נאמר גם צבית ראשון קודם מעשה דכד קבלו בומו חשורוש וא"כ מעיקרא לא ללדונו כי, ובשלמא סתם ישראל כמציא קרבנו מקבלים ממנו דכרי צרנו ונתנו ומקריבו, חלף מי שלוח ואילו רוכה ליתן איך נכ"פ אוחו ונאמר חוקה שמכיון שחשש כח ילדו חוזר ללדונו ברש"ח כרי כל קבלת החורה כי צלונס מעיקרא, וחונה להסודרים לחלק צ"ן תורה שבכתב שהקדימו מעשה לגשמע לחורה שבש"פ ח"ש, חלף חותם ש"ונים סודרים זה בחלק קש"א, על כן כולך לומר ניחא לי דלכו לי כפרכ:

הר"ן פ"ק דמגלח [ז' ע"ב] כתב על שם ר' אפרים, מכא דקם רבב ושחט"ה לר' זירא בעל לי מאי דאמר רבא חייב

חיגש לבסומי וכו'. וא"כ ל"ע על כר"ף ופוסקים שהצ"ח להלכתא. ועל רבא גופי ל"ע דכ"ו דבר רבב ור' זירא ואמר חייב חניש וכו'. על כן נלע"ד דאמרינן בשבת פרק מי שהחשיך [ק"ג ע"א] מחל ששכ גורם מאן דכ"ו במלדים וכו' חמר רבב חלף במלדים וכו' ח"ל ח"בוי מר נמי פניש וקפ"ל ע"ש, וחפשי דכ"ו קודם דשחט"ה לר' זירא, דאי לא הימח הכי ח"ל למימר מר נמי שהע"י נר זירא. והשאלה י"ל דוקא רבב דאתיליד במלדים שכיחא גבי בזוקא, חלף רבב רבבא דעלמא חייב לבסומי דה"כ דלא שכיחא בזוקא שלוחי מלוב אינן ניחוקין, ולא חלף תלקה ומכאול משמחת מלוחיו. וכתב לשמחה צבית אלוקינו חמן:

כ"ד ח"י יום שמתח וששון ליכודים תקע"ג לפ"ק. **משנה"ק** סופר מפסד"א

תשובה קפו

שוכ"ס לזרב המאה"ג כמ"ה נתן ששירא ג"י אבד"ק אלמאש יצ"א:

ג"ה כגיעני אודות העמדה המנורה וסידור הנרות בצבכ"י שבנירו, ולא יכולתי לכבין לזר בענין מפי כתבו, ויכי מכ ארצה ח"י לבאר בסוגיא ופסק הרמז"ם וסמ"ג דמיתתי תרומת הדשן שבכ"י ומג"א סימן תרע"א [סק"ט]. ושרש ענין זה בריתא במנחות ל"ח ע"ב בריתא פליגי רבי ור' אלעזר צ"ר שמעון בשלחן של מקדש, ופסק רמז"ם פ"ג מצות הבחירה [כו"ב] הלכה כרבי מחזירו דשלחן במקדש מרח ומערב כי מונה, ושם בש"ס נאמר דתילא פלוגתתם בשלחן בפלוגתא דמנורה, ורמז"ם פסק

(*) כדמסק מהה"ד.

(א) אולי צ"ל. בסוף ב ג ט.

